

li.remissvar@regeringskansliet.se
li.eu-fonder.28@regeringskansliet.se

diarienummer LI2025/01620

Remissvar på remiss av EU-kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordningar för perioden 2028-2034

Inledning

Svenska Tornedalingars Riksförbund-Tornionlaaksolaiset, STR-T, är företrädare för den nationella minoriteten tornedalingar, kväner och lantalaiset samt minoritetsspråket meänkieli. STR-T har tagit del av EU-kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordningar för perioden 2028-2034 i enlighet med Landsbygds- och infrastrukturdepartementets remiss LI2025/01620 och får härmed avge följande remissyttrande.

Övergripande synpunkter och utgångspunkter för remissvar

Med hänsyn till att STR-T:s mandat är att bevaka samhällsfrågor gällande den nationella minoriteten tornedalingar, kväner och lantalaiset har STR-T endast beaktat EU-kommissionens förslag i relation till hur det påverkar minoriteten. Sådana delar av förslaget som faller utanför detta område har lämnats utan avseende i remissvaret.

Mot bakgrund av att det föreslagna regelverket är omfattande och komplext delar STR-T regeringens uppfattning¹ om att det i dagsläget är svårt att överblicka hur regelverkets utformning fullt ut kommer implementeras, samt hur väl det uppfyller de allmänna målen och är i överensstämmelse med övrig, relevant EU-lagstiftning. Detta har givetvis bäring även på de frågor som särskilt kommenteras nedan. STR-T avger därför nedan remissyttrande i ljuset av detta.

Någon närmare kommentar avseende fondens övergripande struktur eller genomförande lämnas inte i detta remissyttrande, däremot de allmänna målens struktur och inriktning i den mån de berör minoriteten tornedalingar, kväner och lantalaiset.

¹ Fakta-pm om EU-förslag 2025/26:FPM10 : COM (2025) 565 final.

Sammanhållningspolitiken

STR-T konstaterar att det saknas en öronmärkning i fonden av medel för nordliga glesbefolkade områden i Sverige och Finland som tidigare erhållit stöd. Flera av de glesbefolkade områden som avses är sådana där en inte obetydlig del av befolkningen utgörs av tornedalingar, kväner och lantalaiset. Utöver att det även finns andra skäl till att säkerställa att sådana glesbefolkade områden erhåller stöd så bör även den demografiska aspekten beaktas. Ur ett historiskt perspektiv handlar det ofta om platser som missgynnats såväl ekonomiskt som kulturellt genom den assimileringspolitik som förts. Den befolkning som idag är boende i dessa områden är alltså påverkad av de historiska oförrätterna.

Att rikta stöd mot ovanstående områden är således inte endast relevant ur ett samhällsekonomiskt perspektiv utan även i avseendet att främja bevarandet av tornedalsk, kvänsk och lantalaisisk kultur och minoritetens språk. Det är således STR-T:s mening att Sverige bör verka för att ifrågakvarande öronmärkning av medel återinförs.

Skydda och stärka demokratin i unionen och upprätthålla unionens värden

Av de fem allmänna mål som anges i artikel 2, avser punkt 2e att *”skydda och stärka demokratin i unionen och upprätthålla unionens värden i enlighet med artikel 2 i EU-fördraget”*.² I artikel 3e, i-iv, anges närmare vilka särskilda mål som ska leda till att de allmänna målen uppfylls och de värden som förslaget därigenom särskilt avser främja.

STR-T konstaterar att inget av de särskilda mål som anges omfattar unionens minoriteter eller på något sätt främjar insatser som är riktade mot att motverka diskriminering och de särskilda omständigheter som minoriteter lever under eller att främja minoritetsspråk.

Av artikel 3e), i) stadgas förvisso att förslaget ska främja *”demokratiska, jämlika och inkluderande samhällen”*, men detta ska huvudsakligen uppnås genom insatser som är riktade mot andra områden, exempelvis arbetsmarknadsfrågor.

Trots att artikel 2e) anger att det femte och avslutande allmänna målet ska främjas på ett sådant sätt som är i linje med artikel 2 i EU-fördraget är det STR-T:s uppfattning att så inte sker. EU-fördragets artikel 2 anger uttryckligen att unionen *”ska bygga på värdena respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter”*.

Det faktum att öronmärkta medel och insatser riktade mot minoriteter eller minoritetsspråk är fullständigt frånvarande i förslaget kan därför inte anses vara i linje med EU-fördraget. Det finns ett överhängande behov av öronmärkta medel för sådana insatser. För minoriteten tornedalingar, kväner och lantalaiset behövs omgående riktade, strategiska insatser för att säkra såväl språkets som kulturens överlevnad. STR-T får i detta avseende särskilt hänvisa till slutbetänkandet av Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaiset, *Som om vi*

² COM(2025) 565 final.

*aldrig funnits/Aivan ko meitä ei olis ollutkaan*³ som väl skildrar minoritetens nu- och dåtida diskriminering genom en noggrann genomlysning av historiska skeenden och övergrepp. Av slutbetänkandet framgår även ett antal konkreta insatser riktade mot minoriteten som vore goda exempel på sådant som öronmärkta medel skulle kunna finansiera⁴. Av rapporten Comments by the National Association of Swedish Tornedalians (STR-T) on Sweden's Fifth Report to the Council of Europe⁵ framgår även viktiga delar av den omfattande kritik som STR-T tidigare riktat mot svenska statens bristande minoritetsarbete, samt exempel på nödvändiga insatser.

För att helt komma till rätta med den problembild som finns krävs i många avseenden minoritetspolitiska reformer och lagstiftning som är anpassad till att åtgärda rådande brister. Detta faller utanför ifrågavarande remissvar då det är en nationell fråga som ankommer på medlemsstaten i fråga, i detta fall Sverige. Vad som dock krävs utöver sådana reformer, vilket STR-T vid otaliga tillfällen påtalat, är tillskjutande av ekonomiska medel till både minoritetspolitiskt arbete och till riksorganisationen som bevakar minoritetens intressen. Detta skulle möjliggöra delar av de förslag som hänvisats till ovan.

STR-T vill i detta avseende särskilt påtala att det arbete som pågår för att bevara kultur och språk i allra högsta grad är att betrakta som akut och därför även behöver akuta, relevanta insatser.

Utöver vad som framkommer i Sannings- och försoningskommissionens slutbetänkande har Diskrimineringsombudsmannen (DO) i rapporten *Nationella minoriteters rättigheter - några iakttagelser och rekommendationer 25 år efter Sveriges ratificering av Europarådets minoritetskonventioner*, konstaterat att Sverige fortsatt inte lever upp till statens åtaganden enligt minoritetskonventionerna^{6,7}. DO rekommenderar vidare att implementeringen av minoritetskonventionerna bland annat behöver fokusera på att långsiktigt säkerställa en mer utvecklad och robust infrastruktur för att understödja implementeringen av rättigheterna i minoritetskonventionerna.⁸

Mot bakgrund av minoritetskonventionerna och de medlemsstater, däribland Sverige, som inte fullt ut efterlever dessa vore det såväl naturligt som nödvändigt om satsningar riktade mot minoriteter och minoritetsspråk gavs en tydlig plats i det allmänna målet om att skydda och stärka demokratin i unionen och upprätthålla unionens värden. Värnandet om minoriteters rättigheter är i många avseenden vad som kännetecknar en god demokrati och har därför en framträdande plats i portalparagrafen i EU-fördraget som fastslår unionens grundläggande värden.

Givet att det finns förordningar och regelverk på unionsnivå gällande minoriteters rättigheter och bevarandet av minoritetsspråk som Sverige inte förmått leva upp till krävs mer omfattande

³ SOU 2023:68.

⁴ SOU 2023:68, kap 14.

⁵ Serious Disregard, Comments by the National Association of Swedish Tornedalians (STR-T) on Sweden's Fifth Report to the Council of Europe, Shadow report, 2023-03-17.

⁶ Ramkonvention om skydd för nationella minoriteter respektive Europeisk stadga om landsdels- eller minoritetsspråk.

⁷ Diskrimineringsombudsmannen, Nationella minoriteters rättigheter - några iakttagelser och rekommendationer 25 år efter Sveriges ratificering av Europarådets minoritetskonventioner, Rapport 2025:2.

⁸ Diskrimineringsombudsmannen, Nationella minoriteters rättigheter - några iakttagelser och rekommendationer 25 år efter Sveriges ratificering av Europarådets minoritetskonventioner, Rapport 2025:2.

insatser från EU tillsammans med tillskjutande av medel. Det är av intresse för unionen och medlemsstaterna att den gemensamma EU-lagstiftning som finns även följs för att den inte ska riskera att urholkas och bli verkningslös. Detta gäller inte minst i fråga om mänskliga rättigheter, vilket minoritetsfrågor är en viktig del av. I ekonomiska fonder och ramverkspolitik som härstammar från EU bör minoriteters rättigheter ha en självklar plats. Att så inte är fallet i detta förslag utgör en klar brist.

STR-T får slutligen återigen framhålla att det omgående krävs omfattande insatser samt ekonomiska medel för att inte den tornedalska, kvänska och lantalaisiska kulturen samt minoritetsspråket meänkieli ska orsakas irreparabel skada. Det ankommer på regeringen att prioritera dessa frågor på såväl nations- som unionsnivå.

Avslutande synpunkter

Utöver ovanstående har STR-T inga ytterligare synpunkter utan överlämnar härmed remissvaret för beaktande.

Göran Fjällborg

Ordförande

Svenska Tornedalingars Riksförbund-Tornionlaaksolaiset